

Noviny a novinky BIOTRIN¹
Helena Štěpánková^{a)} a Jaroslav Drobník^{a),b)}
^{a)}Sdružení BIOTRIN

^{b)}Katedra genetiky a mikrobiologie, Přírodovědecká fakulta UK

Obraz světa si skládáme z představ – to je již názor Platona. Tyto představy jsou různě vzdálené od reality. Některé jsou s ní prakticky totožné – *růže má trny*. Jiné dosti vzdálené – takřka pětina Evropanů žije s obrazem Slunce obíhajícího Zemi.

Je-li náš obraz složen z představ blízkých skutečnosti, usnadňuje to náš pohyb v reálném světě. Můžeme např. bezbolestně ošetřit růži. Naproti tomu navrhnout družici na základě představ o obíhajícím Slunci nebude úspěšné.

Představy získáváme přímo – viz trny růže -, nebo „z druhé ruky“ v podobě informace z nějakého zdroje. Informací se dnes hrne lavina, hovoříme o informačním společenství. Některé informace dokonce samy zajišťují svoje šíření. Richard Dawkins je v analogii s geny nazval memy.

Je pochopitelné, že v tomto množství je celá škála kvality, tj. vzdálenosti představ obsažených v informaci od reality. Věda má vypracované postupy, jak zmenšovat tuto vzdálenost u svých představ. Většinou je však získává nepřímo celou řadou podmíněně kauzálních vazeb. Mendel z počítání barev hrachů odvodil představu vertikálního přenosu vlastností při pohlavním křížení.

Čím hlouběji se snažíme proniknout k podstatě jevů, tím se tento řetěz vazeb prodlužuje. Dnešní vědec ze souslednosti barev v jamkách na plastové destičce odvozuje představu o naší příbuznosti se šimpanzem. Ani vědec nemůže pokaždé celý sled kauzalit prověřovat, musí se spolehnout na jejich zásobu vytvořenou v historii příslušné disciplíny.

Pro veřejnost je situace ještě obtížnější, zejména u rychle se vyvíjejících oborů jako je biotechnologie. Z nejrůznějších důvodů jsou záměrně šířeny i informace vědomě vzdálené od skutečnosti, což v oboru nepracující občan nemůže posoudit. Tím se stává, že občané si vytvářejí obraz světa neodpovídající realitě. Politici dávají před vědou většinou přednost názoru občanů, byť prokazatelně v rozporu se známou skutečností. V důsledku toho řídí společnost směrem, který ji poškozují.

Máme nedávný příklad. Průmyslový brambor Amflora má zavedený gen *nptII*, který určuje necitlivost ke kanamycinu. Panel 21 předních evropských vědců prohlásil tento gen za nevýznamný pro riziko, protože je v přírodě hojně rozšířen (řádově 10⁶ v gramu ornice). Nicméně komisař Dimas dal před vědci přednost názoru organizace Friends of the Earth a nepovolil tuto odrůdu, „aby se zabránilo šíření genu *nptII* v přírodě“. Tím poškodil např. naše bramboraře na Vysočině a místní škrobárny, které se již připravovali vyrábět žádaný preparát pro průmysl.

Proto představy občanů a z nich plynoucí veřejné mínění je klíčovým faktorem při praktickém využití biotechnologie. Toho jsme si byli vědomi již ve vedení

---

¹ Příspěvek na **Konferenci Metody Popularizace Vědy**, Olomouc 10. a 11. 9. 2009

Biotechnologického ústavu Univerzity Karlovy a věnovali jsme pozornost informování veřejnosti. Zaměřili jsme se na cílové skupiny:

- širokou veřejnost,
- učitele,
- žurnalisty
- úředníky
- poslance a politiky.

Využívali jsme programů EU (PHARE), vydali skripta a vydávali občasník Biotrend-In. Účastnili jsme se v několika českých i mezinárodních orgánech (OECD, UNEP, UNIDO, EFB).

Po zrušení ústavu jsme s kolegy z AV ČR, VŠCHT, Masarykovy univerzity a Jihočeské univerzity založili Sdružení BIOTRIN s cílem informační a poradenské činnosti v biotechnologii. Jako forem jsme využili

- účast v Rámcovém programu EU,
- zřízení webové stránky www.biotrin.cz,
- vydávání internetového bulletinu „Svět Biotechnologií“,
- navázání kontaktů s Jihomoravským Inovačním Centrem a pravidelnými příspěvky do novin gate2biotech,
- vydáváním brožur,
- produkcí filmu a spoluprací na dalších (na Youtube je na <http://www.youtube.com/user/BIOVIDIN>),
- pravidelných kontaktů s žurnalisty.

Webová stránka měsíčně uvádí NEWS – globální novinky s uvedením původních pramenů v angličtině. Jsou určeny pro odborníky a odborné žurnalisty. Nejdůležitější novinky jsou v češtině v bulletinu „Svět biotechnologií“. Jsou určeny široké veřejnosti, školám a žurnalistům. Podobné cílové skupiny mají noviny gate2biotech vydávané JIC. Webová stránka dále uvádí každý měsíc MEDIA, což je přehled obrazu biotechnologie v českých médiích. Jsou komentované a slouží jako zpětná vazba novinářům i současně informování škol a široké veřejnosti.

Samozřejmě členové BIOTRIN i další kolegové přispívají do různých medií. Domníváme se, že tato společná činnost má jistou zásluhu na vnímání biotechnologie, které je v Česku ve srovnání s mnoha jinými členskými státy EU na relativně dobré úrovni.